

LO CATALANISTA

Setmanari defensor dels interessos morals y materials de Catalunya

La correspondencia al Director.—Los originals no's tornan.

DIRECCIÓ, REDACCIÓ Y ADMINISTRACIÓ

Carrer de Madoz, núm. 31 y 35

SABADELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Sabadell	2 rals al mes
Fora	8 " trimestre.
Un número sol.	1 "
Anuncis á preus convencionals.	

OBRA NOVA

HA SORTIT LO PRIMER VOLUM

DE

La Febre d' Or

Novela de costums del nostre temps per

NARCÍS OLLER

Se ven en las principals llibrerias y centres de suscripciones,
á 3 pessetas

LA VEU DE CATALUNYA

Setmanari de literatura y propaganda catalanista.

baix la inspiració del

M. I. Canonge Mossen JAUME COLLELL

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Un any: 6 pessetas, mit any: 3'50

S' admeten suscripciones en la Administració del periódich, Canuda, 14, segon, Barcelona, y en las principals llibrerias.

LA FEBRE D' OR

NOVELA de costums del nostre temps per don Narcís Oller.

VOL. I.—BARCELONA 1890

La obra que ha vingut á nostras mans estava anunciada feya ja algun temps; fins ne coneixiam algun episodi y tot. En los centres literaris se 'n havia parlat, avansantse algun judici; lo fondo del quadro presentat en *La febre d' or* ja 'ns l' havian descrit algunas indiscretas amistats del autor. Resultat, que al publicarse lo primer volum de *La febre d' or* cadascú dels aficionats á la literatura ja tenia son ideal poch ó molt concretat y son parer un si es ó no es format; la obra estava feta pel públich abans que la hagués acabada del tot en Narcís Oller, y 'l tribunal de la crítica tenia ja feta la sentència molt abans de terminat lo sumari.

En efecte, se sabia que en Narcís Oller volia descriurer lo esbojarrat afany d' explotació del crèdit que experimentá la societat barcelonina l' any 1882, aquella febre de riquesas que s' apoderá de tots los cors, época al mateix temps en que 's posaren los fonaments á grans obras d' interés públich que tal volta no haurian passat de la esfera ideal, si no hagués sigut aquella malaltia epidémica que sufrí lo capital, caracterisada per un frenesí indefinible de llemsarse al carrer, d' esbargirse, de correr á pendre ayre, fugint de las caixas de ferro ahont sol tenir son domicili, pera envanirse, véurers gran, soberanament gran, confós ab lo que també 'n solen dir capital, pero que sols es sa sombra; lo crèdit.

«¿Aquella temporada vol descriure en Narcís Oller? Donchs, ja cal que ho fassi be, perque ningú potser coneix tan com jo la Llotja y 'l *Bolsin*.» Aixó se li escapá á un corredor intrús, semi literat, semi financier. Molts se creyan percebre en la novela *La febre d' or* lo bat y bull que nostra ciutat feya ab la fundació constant de banchs y companyias de ferro-carrils y d' explotacions de totas menas, ab quals accions se feyan una fortuna sos fundadors..... «A veure com se 'n surtirá» exclamavan aquesta vegada 'ls mes tímits en la tasca de llevar la pell del próxim.

En Narcís Oller ha titulat sa darrera novela *La febre d' or*, perque son argument se desenrotlla en aquellas circumstancias excepcionals y perque tots los aconteixements portan lo sagell de la época esmentada. Los que esperavan grans enrevessaments de dibuix per la combinació del tramat ab l' urdit d' aquells alts y baixos de fortuna, s' han errat de comptes, si no hi posan quelcom de sa imaginació

no hi veurán la grandiositat dels quadros, y en quant al argument es d' una senzillesa que tira per terra totes las sevas esperansas.

L' autor de *La febre d' or*, com lo que 's conta del pintor de *Las onze mil verges*, ha cregut que no devia dibuixar y pintar tot, absolutament tot lo que 'l títol indica, y ha fet be: una familia n' hi ha prou pera coneixer aquella societat y pera recordar ab esglay encara, aquella bogeria infernal de que estava posehida.

En lo quadro que ha pintat en Narcís Oller en *La febre d' or* hi ha color y llum ab profusió. Los personatjes viuhén y 's mouhen ab vida propia, respirant aquella atmósfera pestilencial que no Barcelona, sino tot lo món europeu sentí.

Entre mitj de personas conegudas hi trobém caras que hem vist en alguna banda: lo corredor Gil Foix, decidit a ferse una fortuna y un nom aprofitant l' esverament general, honrat á mitjas, perque es ambiciós del tot; l' Eladi son nebot, lo negociant sense còr ni conciencia, tan necí com atrevit; lo seu pare En Jordi, emperesit y orgullós, orgullós tant com sa muller la Pauleta y son fill, y la Delfineta, la filla d' En Foix, ab lo cap ple de pardalets y de vanitat, incapassa de comprendre l' amor en la edat de las tendras passions, desvanescut lo cervell pels vapors aurífers que á casa seva 's respiravan á tot' hora: heus aquí 'ls elements del polo positiu d' aquesta pila eléctrica que En Narcís Oller ha combinat. Y d' altra part son los elements negatius la senyora Caterina, la modesta neboda de Mossen Pere, En Francesch, lo jove artista, la seva mare la senyora Mónica, *Mamzella Blanxa*, etc. Heus aquí lo polo negatiu.

La descripció de la Llotja en hora de contractació de valors, lo dinar de familia á casa En Gil Foix, lo debut d' En Massini en lo Liceo, heus aquí tres quadrets de má mestra. La naturalitat ab que 's succeheixen las escenas, la expontaneitat en los diálechs, la sobrietat en las descripcions, heus aquí las qualitats sobresurtints de la novela *La febre d' or*.

Pero fins aquí no tenim sino 'l primer volum titulat *La pujada*. Un personatge ja conegut de *Vilaniu*, En Joseph Rodon, se presenta á n' En Gil Foix per proposarli la construcció d' un ferro-carril directe de Barcelona á Madrit passant per Vilaniu, negoci grandió que fins troba magnífich lo germá del corredor, En Bernat Foix, acérrim defensor de la idea d' emplear los capitals en obras útils, en industrias, pera 'l progrés de la humanitat.

En Foix s' empenrá 'l negoci que li proposa En Rodón, á qui mou lo desitj de recuperar son ascendent y son prestigi polítichs á Vilaniu. Lo corredor ha estat fins ara un home honrat y digne. Lo luxe y la opulencia han comensat ja á fer de las sevas en aquell cor;

ja no te escrúpols respecte de certs negocis que repugnan á la recta conciencia, y, al exemple d' altres companys, vol fer lo calavera, vol *protegir* á la desgraciada *Mamzella* que fuig de casa d' En Foix ab lo desengany al cor y á qui l' Eladi s' havia declarat pera engelosir á sa cosineta la Delfina.

La darrera escena de *La pujada* es la firma de rebut del dipòsit de cent duros fet á casa En Foix per la *Mamzella*, formalitat que En Gil Foix te 'l propòsit d' aprofitar per son projecte de *protegir* á la hermosa rossellonesa. La escena es picant; lo corredor no realisa aquest negoci, per lo que li diu la esquerpa *Mamzella*: «No te prou diners vosté pera comprar-me.»

Pero ja está fet; poch á poch l' atreviment, la desinvoltura, lo desvergonyiment del seu nebot Eladi s' encomanan á n' En Foix. Es que aquella atmósfera s' ho portava: fins la senyora Caterina s' havia canbiat poch ó molt!

Lo primer volum de la nova novela d' En Narcís Oller es un estudi de costums que acredita no sols lo títol específich que porta, sino 'l sagell genérich adoptat per son autor, una cambra fotogràfica. Es de gran válua aquest volum, no tan sols per ell en sí mateix, sino per lo que promet que será 'l segon; que ja está á punt de donarse al públich.

La literatura catalana está d' enhorabona.

T. POCH DE NEGRE.

SECCIÓ POLÍTICA

Per fi ha vist la llum pública lo tan anunciat manifest del *inventor del submari* Peral.

Segons parer de sos mateixos amichs, d' aquells entusiastas que 'ls posavan á las boyras temps enderrera, la fama de 'n Peral ha acabat d' anarsen per terra.

Y es que 'l tal manifest no sembla sino que s' hagi escrit pera 'l mateix objecte y fi que 'l petit barco sumergible.

Tan llarch com las probas de inmersió verificadas á Cadiz, y sens demostrar res de lo anteriorment dit com lo resultat final del submari del seu nom.

Ab tot lo qual la poca importancia que encara li quedava, gracias als gremis de taberners de Madrit, s' ha fós per sempre degut al poch talent de que ha estat continuament donant mostrars.

¡Que Deu l' hagi perdonat!

Al fi y al cap tot marxará d' igual manera perque com deya aquell poeta:

¡Qué haya un cadáver más que importa al mundo?

S' acosta per moments la obertura de las Corts y aquesta es la hora que encara cap diputat darrerament elegit ó millor, ultimament resuscitat, ha presentat sa dimissió llensant l' acta bruta á la cara de sos correligionaris.

Haviam esperat uns quans dias de transcorregudas las eleccions, porque, la veritat, al esser catalans alguns de 'ls LLATZERS moderns de la política, teniam la confiança de que al últim podria més en ells lá dignitat y noblesa de nostra rassa que no pas l' afany encegat de la corruptora política madrilenya.

Mes per desgracia no ha sigut aixís.

Las mateixas personas que en sa vida privada son incapassas de pendrer part, ni ser cómplices sisquera d' una acció innoble, escandalosa é immoral, veyém que en la vida pública passen per tot, mentres que lo rebaixament de sas costums públicas serveixi d' escala per pujar al cim de sa vanitat inmoderada.

¿Quin nom mereix la malehida política madrilenya quan á aquets extrems rebaixa á sos entussiasmas partidaris.

..

En vista, donchs, de las ilegalitats y abusos comesos, es veritat, pero tenint en compte també la poca noblesa de cor d' alguns electes diputats ministerials, nos cal fer aquesta pregunta:

¿Qué es lo que ha de ser mes afflictiu pera Catalunya, las malas passions y odís enconats que han despertat las lluytas electorals políticas en nostra terra, ó la convicció complerta de que 'ls homes que per son temperament y posició social, semblavan havian de ser garantia mes ó menos ferma de la honradés y noblesa de nostras morigeradas y patriarcals costums públicas, han deixat de ser lo que semblavan, pera convertirse en altres tants vividors de la política madrilenya y promptes per lo tant á sacrificar á sos capritxos lo pervindre y 'l bon nom de nostra estimada Catalunya?

Heus aquí 'l dilema que se 'ns presenta, ben poch afalagador per desgracia.

Y no cal dir que als conservadors catalans ab son comportament d' aquestos dias, treball los hi doném pera que puguin convencernos de lo contrari.

Ab motiu de la gran festa que preparan desde Madrit pera la celebració del quart centenari del descobriment d' América, s' han dit aquestos dias una pila de barbaritats en las que 's veu de sobra 'ls grans coneixements que d' aquella memorable época tenen apresos los senyors madrilenys que pretenen fernes felisos.

Deixant apart que en la comissió nombrada al efecte hi figuren com á representació del Estat espanyol únicament personatjes castellans, son de sentir las tonterias que ab la mes gran serietat etgegan personas que passen per intruhidas.

Surten l' un dia uns quants y ab tota tranquil·litat se 'n fa eco *La Epoca*, dihent que lo poch que 'ns queda del continent americá es lo mes rich *florón de la corona de Castilla*.

Un altre dia uns altres, fentsen ressó *El Imparcial*, titulan reys castellans á Isabel de Castella y Ferrán d' Aragó, ab qual matrimoni s' uniren los reyalmes castellans ab los catalans y aragonesos.

Després surt un altre criticant que 's pretengui la construcció d' un monument qu' eternisi en Barcelona la entrada del ilustre Colón á sa tornada d' América.

Y aquest 's funda en que Barcelona ja te sufragat per ella mateixa, un monument magnífich erigit en honor al gran navegant de Génova.

¿Y deyan alguns qu' aquells senyors de Madrit en particular y 'ls castellans en general ja no pretenian esser tant absorvents envers las regions que per gracia de Déu, no tenen ab la seva punts de contacte.

Ja 's veu, ja, que han cambiat molt de criteri,

Pero es pera apropiarse mes encare que avans totes las grandesas de la nostra historia, que continuan ensenyant completament desfigurada.

¿Com volen saber res positiu ni segur, si ab consentiment de sos antecessors, s' ha fet una historia mentida de 'ls fets mes gloriosos dels reyalmes espanyols?

INDUSTRIA

producció y distribució del vapor.

Aixis com l' estudi de la ciencia económica compren duas parts, que son: la producció de la riquesa, una, y la seva distribució, l' altre; lo millor criteri que deu seguirse pera saber si la forsa motriu deguda al vapor va ó no ben aplicada, es també fer un anàlisis conciensut de la producció d' aquest agent y de la seva distribució. Vaig, donchs, á ocupar-me en lo present article d' aquestos dos punts capitals que donan la forsa generalment utilisada pera 'l treball industrial.

La formació del vapor d' aygua tothom la pot experimentar molt fàcilment, y pot dir-se á cada instant. Preneu ab los molls una brasa de llenya, ó de carbó, y poseula á l' aygua: la brasa 's plany com si tingués dolorosas esgarrifansas, s' aixeca sobre la cara de l' aygua un nuvolet blau y á poch rato la brasa s' apaga, se posa negra y freda, lo nuvol desapareix, y l' aygua queda en lo seu dipòsit altre vegada tranquila y freda, com si res hagués passat.

Poseu una cassola plena d' aygua sobre del foch; als pochs minuts, l' aygua, que s' hi posá freda y estava á nivell y tranquila en la cassola, reflectint las imatges com la lluna d' un mirall, se posa agitada com un petit mar esvalotat, fa una remor característica, com la de la mateixa aygua quan vessa per las escletxas d' un bagan, y en tot lo rotllo de la cassola ja las imatjes no s' hi reflectan, un nuvol espes tapa la cara de l' aygua y aquesta pert la seva transparencia y 'ls seus efectes obtichs, com la lluna del mirall quant está entelada. Si 'l foch es actiu y no s' afegeix aygua á la cassola, aviat aquesta queda sense, tota ella s' ha tornat vapor y fins la imatge d' aquest ha desaparegut, engolida per l' ayre.

No 's necessita precisament posar lo foch á dins de l' aygua ni transportar la escalfor per las parets d' una olla pera poguer notar la formació del vapor: basta posar un plat d' aygua á sol y á serena; als pochs dias, sense que ningú l' hagi tocat ni que cap auell hagi anat á aveurarshi, lo plat es sech, l' aygua ha fugit, ni tan sols ha deixat veurer aquell nuvolet blau sino que ha volat cap al cel quieta é invisible com l' ánima quant fuig del cos. No 'l veyem lo vapor que s' ha produhit, mes entenem ben be que l' aygua ha suferit una transformació, que de l' estat liquit ha passat al de gas y qu' aixó es degut al calor natural, á la acció del calor so-

lar. A cada instant aquest travalla, com en lo petit rotllet del plat, en tota la estesa de las mars, grans y petites; en los rius y en las llacunas, en torrents y rieras, en clots y reguerons y en las gotas de la rosada que la fredor de la nit escampa arreu, amorosint arbres y plantas y 'ls camps assedegats; y aixís se fica continuament en lo sí de l' ayre l' vapor d' aygua, transparent ó invisible; y anant amunt, amunt, sempre, com lo fum de la xemeneya, va á las regions mes enlayradas de la atmósfera, fins que la fredor lo detura; y alashoras pren formas variables y se esten constituhint los núvols, que, mes ó menos tart, tornan á fondres y á nodrir camps y rieras y rius y mars; y d' allá torna despres l' aygua á enlayrarse y á caurer en forma de pluja, de neu ó de granissa; moviment perdurable que manté l' equilibri de la humanitat en lo grau necessari á la salut humana, y á la dels animals y plantas, y que demostra per si sola la sabia previsió del diví Autor de la naturalesa.

* *

En cap dels cassos qu' he presentat podria aprofitarse la forsa del vapor ó, pera dirho millor; en cap d' ells lo vapor adquireix forsa. Pera que aquesta 's manifesti se l' ha de tenir tancat y mantenir al mateix temps lo seu calor. Las parets que han de tancar-lo han de ser molt resistentas, y 'l foch qu' ha de sostenir lo seu calor ha de ser continuament molt viu é intens.

No m' entretindré en descriurer, ni molt menos en fer una critica dels diferents sistemas de calderas que s' han ideat y que s' aplican á la generació del vapor, ó sia á la seva producció. Tots ells son bons si están ben construhits é instalats y ben calculats proporcionalment á la potencia que han de tenir; tots ells son dolents y pden per si sols arruinar á un fabricant si no están ben establerts, si están mal menats, si no es proporcionan los passos d' ayre á la classe de combustible gastat, si aquest es de poca potencia y també si l' aygua d' alimentació es de mala qualitat, si deixa molta salina y si no 's procura retirar aquesta tant sovint com sia necessari.

La caldereria, tant la de ferro com la d' aram, es una professió molt perfeccionada. Se fa doblegar la xapa ab la major facilitat y se li donan totas las formas geométricas que la Mecánica demostra com á millors pera la máxima resistencia. Los trossos que las xapas donan de sí, s' ajuntan per medi de reblons, y las diferentes parts de la caldera s' ajuntan també després pera formar lo conjunt del generador, en uns punts per medi de reblons, en altres per medi de platinas ben planejadas y fortament unidas per medi de caragols, y femellas. Totas aquestas parts y junturas han de ser fortas, ben treballadas, de bons materials y de las midas corresponents.

¿Podém dir si á Barcelona se construheixen bé tota classe de calderas

ó generadors de vapor? Sense vacilar gens dich que sí, tant si 's tracta de tallers de primer ordre que en construcció tenim establerts en aquesta ciutat, com si 's tracta d' altres tallers de menor categoria. ¿Podém dir si 'ls fabricants ó sia 'ls industrials de la nostra terra y 'ls d' Espanya en general instalan sempre 'ls generadors de vapor ab arreglo als principis científichs y económichs que dictan los bons procediments? A n' aquesta pregunta, també sense vacilar gens, no hi puch respóndrer afirmativament. Hi ha industrials que instalan bé las evas calderas y altres que las instalan molt malament. Hi ha, sobre tot en la petita industria, industrials que pera comprar barato una caldera y una máquina ventureras farien qualsevol sacrifici enganyantse involuntariament á si mateixos; y no gosan passar l' ample y esbelta portalada dels grans tallers ahont podrian fer bona compra porque temen tenir que gastar massa diners. Ab tal criteri no podrán aqueixos industrials fer gran forrolla; y si per casualitat prosperan, será en perjudici dels interessos del país.

La bona económica producció del vapor la tindrán, donchs, aquells industrials que no 's refihin de si mateixos pera la compra ó instalació dels generadors de vapor, sino que s' aconsellin ab persona que entenga en aquest art, que es mes difícil de lo que molts crehuen. Tampoch deuen escullir á cualsevol pera menar la caldera y la máquina de vapor sino que deuen aconsellar-se sobre aquest particular també ab persona que hi entenga y puga facilitarli un bon maquinista, á qui no ha d' escatimar lo seu porque aquest gasto, si 'l maquinista verdaderament es entès y cuydós, li será sempre reproductiu.

* * *

En quant á la distribució del vapor si que l' industrial, á no ser que per casualitat conega á fons aquest detall de la máquina de vapor, no hi podrá may veurer res ni corretgir personalment los defectes que 's notesin. No solament l' industrial sino també 'l maquinista, en la generalitat dels cassos, no sabrá corretgir un defecte porque no veurá la causa que 'l produheix. Lo clar coneixement de la distribució exigeix estudis de Mecánica y Geometría no comuns y sumament complicats. En un cas concret podrá un maquinista, aplicat y mitjanament instruït, tantejar ab acert la millor combinació de las pessas á un mecanisme de distribució; mes en un cambi de sistema se trobará perdut si avans no ha estudiat los principis generals de la Cinemática que son los que donan llum pera la solució de tan important problema.

Lo vapor, possehint la forsa que 'l calor li dona dins de la caldera, passa d' aquesta al cilindre, ahont desplega la seva energia. Ja en lo mer fet de trasladarse aixís per una bona part de la seva forsa porque frega mes ó menos ab las parets dels canons que atravessa y també poch ó molt se refreda; mes avans de entrar en lo cilindre queda depositat en lo

que expressament se 'n diu la caixa de distribució, desde ahont, pera ficar-se en lo cilindre y arribar á la cara del pistó, ha de passar per los dragants quals entradas y surtidas están, ab isócrona intermitencia, obertas y tancadas. Allá es ahont ab un joch de válvulas planas ó cilíndricas, segons sia 'l sistema de la distribució, se fa aquesta perque 'l vapor treballi degudament y ab economia. Allá hi va 'l verdader pulmó de la máquina de vapor; allá influheix en lo gasto de carbó y en la potencia de la máquina la abertura solament de un milímetro mes ó menos en los dragants, los pochs graus mes ó menos que porti de ventatja un excéntrich. la fimbració d' un tirant, la seva dilatació, lo retart d' un milímetro solament que donga 'l joch d' una articulació: en una paraula, allá es ahont essencialment totas las pessas del mecanisme han de ser construhidas y montadas á la suma perfecció y per lo tant han de ser previament calculadas y estudiadas en las sevas formas y dimensions perque dongan un moviment determinat, baix un ritme precís, armónich ab lo moviment del pistó, ab la marxa constantment regular de l' arbre mestre perque la execució del treball fet per los diferents enginys no se 'n resenti ni en quantitat ni en qualitat. Allá, per los dragants d' introducció y de fugida del vapor, hi passen al cap-vespre uns bons grapats de pessetas que pert lo fabricant si la distribució no está ben centrada, si 'l maquinista no te orelles pera sentirho, ulls pera véurho y llum prou viva en l' enteniment pera corretgir las faltas de que 'l motor pateixi.

¿Podem dir si á Barcelona se construheixen be y van ben montadas las distribucions de las máquinas de vapor en general? Es indubtable que sí, quan son construhidas en tallers de primer orde ahont se dona á la teoria, es á dir, á la ciencia, la deguda importancia; mes no me atreviré á tal afirmació respecte d' altres tallers ahont en aquest tan interessant treball impera encara la rutina. Al revés, ni apar que si anessim á esbrinar ab sana crítica aqueixa part de la construcció, la trobariam molt deficient y corretjible.

¿Podem dir que á Catalunya en general treballan be sempre las distribucions del vapor encara que en lo seu comensament, es á dir, al sortir lo motor dels tallers, estigués aqueixa part del mecanisme ben instalada? Si hagues de dir tot lo que podria en aquesta resposta tindria materia per mes d' un article sense repetir lo molt que ja sobre la construcció y conservació de las máquinas en general y sobre práctica y teoria tinch publicat en aquest mateix periódich. Diré solsament que no voldria altre capital sino 'l que 's llena á Catalunya en forma de carbó en un any á cause de mecanismes de la distribució mal establerts, pitjor conservats y péssimament mal conduhits per mans inespertas, á qui ningú 's cuyda de ben ensenyar.

PAU SANS Y GUITART.

FRET

En un mar de passions vaig revolcar-me,
per apagar ma voluptuosa set
y de vicis y plers vaig sadollarme;
mes mon cos fadigat, sentia fret.

Fugí del mon; en rústich asceteri
ben prompte vaig trobar-me sol-y-vern
y en mitj la solitud y lo misteri
sentia en mí filtrarse 'l fret d' hivern.

Prest un navili de la patria aymada
m' allunya vers las costas de ponent
y allí en la terra seca y caldejada
sentí en lo cor lo fret d' anyorament.

Avuy mon pobre cos pel mon fa via,
bloch de marbre, sens esma del que 's fá;
¿qué vols que hi tinga al cor, mareta mia,
si tú 'm vares deixá?

JAUME NOVELLAS DE MOLINS.

Madrid 22 de Novembre de 1890.

NOVAS

Diumenge passat se posá en escena en lo teatro del Ateneo Sabadellés la balada de D. Frederich Soler, *Lo liri d' aigua*.

L' obra en conjunt no deixá de cumplir son comés essent cridats á l' escena alguna vegada alguns dels aficionats que hi prengueren part.

La Srta. Llorente se mostrá una mica freda en l' acte primer, va anar animantse en lo segon, y va fer en lo tercer l' escena última d' una manera tan acabadíssima que 'l públich porrumpí una llarguíssima salva d' aplausos.

La Srta. Gordillo freda.

La nena Fremont molt bé.

Los aficionats que prengueren part en l' obra feren tot lo possible pera 'l millor éxit de la mateixa, especialment los Srs. Morera y Grieria en lo difícil paper de *Lluís*.

De *La nit de nuvis* després de felicitar als Sres. Gorina, Sayol y Trullás, dirém al director que á nostre desinteressat judici, referent á n' aquest últim senyor, per fer riurer no 's necessita vestir-se com un ninot en comedias com *La nit de nuvis*, donchs no 's comprén que si la criada serveix á una senyora que 's casa vestida blanca y ell ab levita y sombrero de copa, aquesta criada no s' enamorarà d' un mamarratxo. Es no mes que una lleal advertencia al director: aixó no vol dir que no aplaudim á tots los aficionats indistintament.

Per avuy s' anuncia *La creu trencada* y *La tornada de 'n Titó*.

En la ebanisteria de D. Anton Orobitg varem tenir lo gust dias endarrera de veurer tres honichs quadros al oli, dos dels quals son anònims. Lo firmat Roig-Soler, que figura

la platja de Vilanova, es sens dupte 'l millor. Lo paissatge del centre deixa algo que desitjar, especialment lo tractat del cel. L' altre, que es una testa de dona entre núvols y un amor que l' hi fa un petó, es una mica fals de color, lo que no implica perque estigui bastant be de dibuix especialment la testa del ángel.

Galanament cedit per la Junta lo saló del Centre Industrial al *Centre Catalá*, aquest donará una vetllada literari-musical un dels dias de la present Cuaresma.

Será una festa purament catalana. Se llegirán poesias de distingits poetes catalans y s' executarán pessas vocals é instrumentals de Pedrell, Alió, García-Robles, Clavé y altres.

En lo próxim número ne donarém mes detalls.

L' il·lustrat cultivador y propagandista de nostra literatura regional en París, Mr. Emmanuele Contamine de Latour, ha tingut l' inmensa desgracia de perdre a sa estimada mare Mdm. Jesualda del Miracle Gusi, que morí 'l dia 4 del corrent en la capital de la vehina República.

Enviém á la distingida familia Contamine l' expressió del nostre fondo sentiment per tan sentida com irreparable perdua.

Lo senyor President del "Foment Regional," de Sant Martí de Provençals ha sigut nomenat en aquella població soci delegat nato de l' "Associació Catalana d' Excursions Científicas," de Barcelona.

Avuy tarde deu actuar en lo teatre dels Camps de Recreo una companyia de mímica dirigida per Mr. Baglioni.

Los intermedis serán executats per l' orquesta *Muixins*.

Se troba malalt de gravetat lo general de divisió, sub-inspector dels somatens de Catalunya, don Félix Camprubí y Escudero.

Li desitjém un prompte restabliment.

Lo passat diumenge se celebrá en Vich la cerimonia de colocar la primera pedra pera una fàbrica de sucre de remolatxa, que segons noticias será la primera en Catalunya.

Morí 'l dijous en Barcelona víctima del suicidi, lo conegut jove fill d' aquesta ciutat don Lluís Coll.

Enviém nostre pésam á la familia.

Segons llegim en nostre estimat colega *La Revista* de Sabadell en lo número d' avuy deu inaugurar una secció de revistas dramáticas y bibliográficas, en lo qual col·laborarán distingits lilerats, donant compte y parer de los mes notables aconeximents artístichs y literaris de Catalunya.

Ho celebrém y felicitem al colega per sa lloable idea.

Pel correu hem rebut una carta dirigida al nostre Director pera que li donem publi-

ciutat en nostres columnas, tractant especialment d' un dels cárrechs que fa nostre estimat colaborador don J. T. en l' article crítich de "La rondalla del infern."

Com dit escrit no va firmat mes qu' ab un pseudodim y per lo mateix no coneixem al verdader responsable, que aquest deu existir tota vegada que la *Redacció* no 's fa so'idaria de cap dels escri'ts qu' en una ó altre forma van continuats de la deguda firma sia quin vullgui l' assumpto que tractin, nos veyem precisats á retenirla en cartera fins que son autor ab sa firma, nos autorisi pera publicarla, que, en aquest cas, estem promptes á complaurel.

Llegim:

"Ha deixat de formar part de la Redacció de *El Tarrasense*, nostre distingit company senyor Soler y Palet."

Sentiriam que la retirada del nostre apreciable amich, significués en aquell periódich, que fins ara semblava independent, un sensible cambi de marxa cap á qualsevol dels partits polítichs madrilenys.

En tot cas es quan trobariam mes justificada la oportuna separació del entussiasta catalanista de la vehina ciutat.

Lo passat dimecres se celebraren en la Iglesia de la Puríssima Concepció, los funerals en sufragi de l' ánima de donya Gertrudis Gorina y Pons, esposa de nostre apreciable amich don Antoni Cirera y Campdepadrós.

En dit acte se evidenciaren una vegada mes las moltas simpatías que en vida s' havia guanyat la virtuosa esposa del senyor Cirera, donchs, l' ampla nau de la Iglesia estava en completament plena de amichs y coneguts que acudirem á rendir lo tribut d' amor y caritat á que s' havia fet acreedora la finada.

Serveixi així d' algun consol á sa apreciable familia.

L' intelligent mestre compositor don Felip Pedrell está arreglant la música que ha d' acompanyar la celebrada trilogia literaria de don Victor Balaguer qual primera part es *Lo Comte Foix*, la segona *Raig de lluna* (abduas tragedias publicadas), y la tercera la donada á llum darrerament ab lo titol de *Pirineus*.

Son varias las capitals de provincia y altras poblacions d' importancia en las que hi há 'l pensament de celebrar una Assamblea magna en la que estiguin representadas totas las forsas vivas del pays, al objecte de demanar la abolicio del odiós é impopular impost de consums.

En l' últim concurs celebrat per la Real Academia de Medicina y Cirugía de Barcelona fou premiat ab Medalla d' or, Diploma de soci corresponsal y 200 exemplars de la Memoria premiada (que será impresa á compte de la Academia), lo ferm catalanista don Agustí M.ª Gibert y Oliver, reputat metje de Vilaseca de Solcina (Tarragona). Lo premi fou otorgat per unanimitat, cosa que s' escau pocas vegadas.

Felicitem á nostre company per son envejable triomf, desitjantnhi altres eu sa lluhida carrera.

Hem rebut lo número 9 de la revista *Reus Artístich*, que, com los anteriorment publicats, es sumament notable, y publica lo següent interessant sumari:

Text.—“Historia del mes”, per A. S.—“Nostres grabats”.—“Iltm. y Rdm. Dr. D. Joan B. Grau y Vallespinós, bisbe d’ Astorga”, per J. Alsina.—“Flor de neu”, (poesia), per M. Rocamora.—“La mort de Beethoven”, per J. Pin y Soler.—“Jorns d’ amor”, (poesia), per J. Fàbregas Casanovas.—“Apuntes locals”.

Grabats.—“Retrato del I. y Rdm. Dr. don Joan B. Grau y Vallespinós, bisbe de Astorga”, dibuix de P. Ross.—“Una plassa d’ Andalusia”, dibuix inédit de M. Fortuny.—“Alegoria del Estiu”, dibuix de Juli Guasch.—“En defensa de la retxa”, dibuix a la ploma, R. Casals.—“Un croquis”, de Juli Guasch.—“Un apunte del natural”, per Juli Guasch.

Segons diu un periódich de la capital, las primeras obras de la reforma interior de Barcelona consistirán en la abertura de la gran via que comunicará la antigua plassa de Junqueras ab la d’ Antoni Lopez, arribant en un any, desde la plassa de Sant Sebastiá á la del Angel. Las demás obras se realisarán en 14 anys, seguint l’ orde que se anuncia en las condiciones de la subasta que deu efectuarse ‘l divendres pròxim. En junt serán apropiadas 3,549 casas de propietat particular, cual renda suma 10.572,341 pessetas anyals. Lo total del passiu puja á 382.027,487’47 pessetas. L’ actiu se calcula en 369.011,570. Lo déficit per de prompte pujará á 13.015.917’47 pessetas.

La Diputació Provincial de Palma de Mallorca, ha acordat estampar lo tractat de Gramática catalana del Sr. D. Tomás Forteza, que fou premiat en lo Certámen de 1881.

Segons llegim en *La Comarca* de Mataró, ab motiu d’ unas excavacions que s’ han fet en la plassa de la Constitució d’ aquella ciutat s’ ha descobert un paviment de mosaich de la época romana segons diuhen los intelligents.

Ha mort á Sant Sadurní de Noya, don Francisco Sala, catalanista convensut, y un dels primers exportadors del ví de la comarca als mercats d’ América. Era home de extensas relacions y molt apreciat per son caràcter íntegro y tracte amabilíssim.

Enviém per tan irreparable pèrdua nostre pésam á la apreciable familia del difunt y especialment á son fill don Joan Sala y Tobella, del Centre Catalá de Sant Sadurní.

Telégramas particulars de Niza participan que l’ enterro del general Ibanyes ha sigut una gran manifestació de simpatía envers Espanya.

Lo govern francès, pera honrar á tan ilustre catalá, disposá que se li tributessin honors de general francès ab mando y de gran oficial de la Llegió d’ Honor.

Formaren la carrera foras d’ infantería y artillería, y al pas del cotxe fúnebre ‘ls soldats li abaixavan las armas y las músicas entonavan la marcha real espanyola. Portavan las glassas lo governador militar de la plassa, un general, lo perfecte y l’ alcalde, y formavan en lo dol las demás autoritats, la oficialitat franca del servey, comissions dels centres y ‘ls individuos de la colonia espanyola y americana.

Ab verdader sentiment hem fullejat dos números del setmanari humorístich *Lo Barret* que ‘s publica á Tarrassa, lamentant que estiguin escrites en catalá tot lo mant d’ obs-

cenitats y ximplerías que conté, que son de la escola de *La Tomasa*, *La Cigala* y altres publicacions indecents.

Que periódichs aixís se publiquin á Barcelona, ahont, com en tota gran ciutat hi ha tant vici, es molt sensible, pero excusable al fi per lo mateix que hi ha grans clavagueras.

Pero en una població tan morigerada com Tarrassa, es llástima que s'escriguin semblants paperots, escarni de la llengua catalana.

Ha sortit á llum imprés lo drama en tres actes y en vers *La última pena*, original de don Francesch Ubach y Vinyeta, y estrenat ab bon éxit lo Janer passat en lo Teatre de Novetats de la vehina capital.

Ha mort en una masía de Castelladral la muller del entussiasta escriptor catalanista don Vicents de Febrer.

Nos adherim á sa justa pena.

S'ha nombrat ja la Junta provisional pera la fusió de las duas associacions excursionistas de Barcelona, haventse designat com á President á don Arthur Pedrals.

En el número próxim no podrém ocuparnos del nou drama sacre *Magdalena*, de don A. Ferrer y Codina, estrenat darrerament en lo Teatre de Novetats.

Per ara sols podém dir que sa lletra y argument no están á la altura de sas decoracions y vestuari que son realment espléndits.

La Junta de la Societat de salvament de náufrechs de Barcelona ha encarregat la construcció de dotze grans canalobres anunciadors que ostentarán impresas las instruccions necessarias pera tornar la vida als ofegats en apariencia.

Una de las caras dels canalobres ostentarà las instruccions en llengua catalana, y l'altre las portará traduhidas á la llengua oficial.

Nos plau l'acort baix tots conceptes.

Lo Botlletí de la *Real Academia de la Historia* s'ocupa ab molt elogi del llibre *Diccionario de la Generalitat de Catalunya* publicat desde las columnas de *La Vanguardia* pel conegut historiador catalá don Joseph Coroleu; y reconeix que *el método de sa publicació manifesta la creixent vivacitat del Regionalisme* DE BONA LLEY.

Y pot ser de mes BONA LLEY que no pas se pensan los académichs madrilenys.

De totas maneras ja es bó que en la Cort comensin á adonarse de que *el Regionalisme* se va imposant en Catalunya á las conciencias y als cors de tots los bons patricis.

Lo Jurat calificador del Concurs viti-vinicola que deu celebrarse en la vehina vila de Badalona, del 1 al 15 del próxim mes de Mars, s'ha dividit en tres seccions.

Secció vinicola: Don Ramon de Manjarrés, President general del Jurat; don Francisco de Sales de Delás, Secretari general; don Joseph Ginesta, don Frederich Bennessat, don Joseph Bayer y Bosch, don Ricart Lorenzale, Don Antoni Soler y Cadellans y don Fabiá del Villar.

Secció viticola: D. G. J. de Guillen-García, Vice-president del Jurat general; don Ma

nuel Gispert, Secretari; don Joseph Torrent y Piferrer; don March Mir; don Ignasi Giro-
na; don Geroni Bolivar, don Joseph A. de Magarola y de Sarriera.

Secció de probas: Don Francisco X. Tobella y Argila, President de la Comissió organi-
sadora y de prácticas; don Joseph Ventura y Gausachs, President del *Foment de la Agri-
cultura*; don Martí Pujol y Planas, Secretari; don Joseph Camp y Pradell y don Pere
Amargant y Ros.

També s' acordá donar un premi al mes intelligent podador, altre al millor empeltador
y un tercer al mes bon llaurador, de la classe de senzille jornalers que 's presentin al Con-
curs; consistentes en eynas apropiadas al objecte especial de la recompensa, que costea 'l
Jurat de son peculi particular.

Se doná compte de la ofrena de 100 pessetas, feta per l' individu del Jurat, senyor
Lorenzale, pera esser adjudicadas al millor pitó-pulverizador de ceps.

S' indicá l' oferiment del senyor Moraleda pera costejar l' encuny y las medallas pera
ls expositors.

Durant los dias 1 al 15 del prop-venient mes de Mars, en que estará obert lo Concurs,
se donarán conferencias prácticas en lo lloch de la exhibició per diferents individus del
Jurat; las quals s' anunciarán oportunament, aixís que s' haja distribuït lo temps, aixís
com també los dias de *conversas familiars*.

Segons noticias, son moltes las inscripcions rebudas demanant lloch pera la exhibició

ANUNCI OFICIAL

BANCH DE SABADELL

Aquesta Societat procedirà al pago del dividendo de beneficis de sis
pessetas per acció, acordat en la Junta general celebrada 'l dia 15 dels
corrents, en los dias feyners compresos desde 'l 2 al 15 del vinent Mars
de nou á dotze del mati.

Transcorregut dit plasso quedarán solzament destinats pera l' esmen-
tat pago, los dimars no festius de cada setmana de deu á dotze del mati.

En las oficinas d' aquesta Societat se facilitarán als senyors accionis-
tas las corresponents facturas, desde demà durant las horas ordinarias de
despatx.

No 's pagará sobre los títuls provisionals de las accions y per conse-
güent los senyors tenedors de las mateixas que no las haguessin presen-
tat al cambi per tot lo dia 28 del actual, no podrán verificarho fins després
de transcorregut l' esmentat plasso pera 'l pago y en los dimars y horas
indicats.

Los senyors accionistas que tingan depositadas sas accions en la Caixa
d' aquest Banch, se servirán passar á recullir sos respectius cupons desde
'l 25 al 28 del actual, abds inclosos, de 4 á 5 de la tarde y los que no ho
efectuarán solzament podrán recullirlos també en los dimars y horas
anotadas.

Sabadell 19 de Febrer de 1891.—*L' Administrador*, Eudalt Viver.

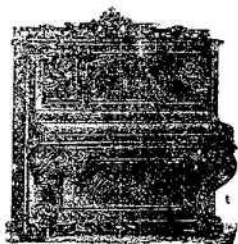
ARMONIUMS

GRAN DIPÓSIT DE PIANOS

DEL PAIS Y EXTRANGERS

SE VENEN NOUS Y SE 'N LLOGAN D' USATS

PIANOS

ARMONIUMS

PIANO sen ven un de usat per 70 DUROS
 CAMBIS, REPARACIONS, AFINACIONS

Ventas al Contat y á Plasos

Unich representant en Sabadell

JOAN COMAS FAURA

CARRER DE MADOZ, NÚMS. 31 y 35

ARMONIUMS